

[Svend Haugaard.]

stadig holder vagt om en meget betydelig frihed for disse frie skoler.

Poul Dam: Man bliver vel nødt til at tage tyren ved hornene og stille spørgsmålet: hvad skal vi egentlig med de her skoler? Når man læser lovforslaget og bemærkningerne — det sidste bør man naturligvis ikke gøre og navnlig ikke diskutere dem her i dag, for så bliver vi aldrig færdig, og det vil formanden være meget ked af — får man indtrykket af, at denne lovgivning laves, fordi man nu engang har disse skoler, så skal de altså også fortsætte, men at man i og for sig ikke har gjort sig så forfærdelig mange tanker om, hvorfor vi har dem, og hvorfor vi skal have dem i fremtiden. Naturligvis havde det måske nok været teknisk sværere at lave et lovforslag om, hvad man skal gøre med alle de bygninger, der er dér, og alle de statslån, der ville fryse inde osv., men det kommer man nok til om nogle år alligevel. Hvis man ikke laver denne lov, fordi man mener, at disse skoleformer virkelig har en mening, virkelig har en funktion i dag i samfundet, så skulle man hellere lade være med at lave den.

Der er blevet sagt så meget om, at disse skoler er frie skoler, og det er jo et smukt ord, som er blevet brugt og misbrugt regelmæssigt i alle de mange år, disse skoler har eksisteret. Det betyder mange forskellige ting. Jeg har engang hørt en højskoleforstander sige: denne skole er en fri skole; jeg har den fulde frihed. Forstanderen var en ironiker, han mente det ikke, men alle mennesker omkring ham troede, at han mente det, og det var ikke så godt. Men det er heller ikke dette med, at der har været fri lønindplacering, hvilket ganske vist har givet skolerne mulighed for at give folk den løn, de var værd, og ikke den løn, de var uddannet til at få. Det er som bekendt uhyre let at blive lærer ved en højskole eller en efterskole, men det er meget svært at vedblive at være det, så den frihed, der har været, har såmænd ikke været så forfærdelig risikabel.

Men det er jo ikke det, der er det væsentlige. Det væsentlige er, at her har vi skoleformer, som hidtil i hvert fald har kunnet udfolde sig uden nogen som helst former for direktiver fra en eller anden central myn-

dighed. Den godkendelse af undervisningsplaner, der er foregået, har været overordentlig forstandig i den retning, at det kun var de rene misbrug, man fjernede. Man har åbnet mulighed i enhver henseende for forsøg, skolerne har kunnet udvikle sig fuldstændig frit og derved tilpasse sig de ændrede behov i samfundet. Når andre ordførere her taler om, at nu må vi gøre noget, så højskolerne tilpasser sig ændrede behov, må man i hvert fald fra højskoleside sige hus forbi. Det har vi gjort hele tiden, simpelt hen fordi man var nødt til at arbejde ud fra én klar grundsætning, nemlig: hvad kan vi gøre, som elever vil søge til skolerne for at få?

Højskole i dag er noget fundamentalt andet, end det var for 10 år siden. Jeg har i dagens anledning taget frem den betænkning vedrørende folkehøjskolen, som blev afgivet i 1960 af et udvalg af fortrinlige mennesker, deriblandt to af de nuværende ministre, som vist desværre har glemt, at de skrev med under på den, og set, hvad det er for en højskole, der fortællers om dér. Ja, det er stadig væk den gamle højskole med 5 måneders vinterskole og 3 måneders sommerskole. Det er en skole, hvor byelever er noget nyt. Man har et meget omhyggeligt afsnit, som jeg for resten selv har skrevet, om, hvad man dog skal gøre for at gøre noget for byeleverne. Det var et smukt forsøg, men det var helt overflødigt, for det er gået af sig selv. Højskolen har ændret sig så aldeles i disse 10 år. Vi har haft regelmæssige forsøg med kursusterminer og tilpasset nogle fremragende, i hvert fald efterhånden fremragende kursuslængder.

Vi har også tilpasset os på mange andre måder, og mange brave mennesker, der har smukke tanker om, hvad der skal gøres, er håbløse gammeldags som nu min gode ven hr. Orla Møller, der siger, at man skulle da lave elevråd på højskolerne. Ja men kære venner da, elevråd er en bundforældet pædagogisk form, som masser af højskoler har afskaffet for adskillige år siden, idet man for længst har begyndt at arbejde med det direkte demokrati, med forsamlinger, hvor alle elever, alle lærere — man taler om lærerråd, ja men det er da også en gammeldags idé — og alle de andre mennesker, der er på skolen, er med i det vigtige liv, som en kostskole udgør. De skal også med i be-